

STRESSTEST ZET GEMEENTE EN INWONERS OP JUISTE SPOOR KLIMAATADAPTATIE

TEKST SANDER WAGEMAN BEELD WATERSCHAP RIJN EN IJSSEL

Overstromingen, heftige regenval, hittestress en droogte. De kans is groot dat Nederlandse gemeenten in toenemende mate met deze gevaren te maken krijgen vanwege de veranderende weersomstandigheden. Om deze effecten van de klimaatverandering het hoofd te bieden is er vanuit het Rijk een Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie opgesteld. Onderdeel van dat plan is dat gemeenten uiterlijk 2019 een stresstest uitvoeren. Ze kunnen daarmee in kaart brengen welke plekken binnen hun gemeente het grootste risico lopen. In de gemeente Bronckhorst werd een stresstest-light uitgevoerd.

Voor iedere gemeente zullen de plannen om de gevolgen van het veranderend klimaat op te vangen anders zijn. Zo zal droogte een gevaar zijn dat vooral landbouwers treft. En in de grote stad is hittestress juist een bedreiging voor de volksgezondheid. En waar overstromingen met name in lager gelegen delen van het land een issue zijn, is heftige regenval een onderwerp dat juist weer door heel Nederland voor problemen zorgt.

In de gemeente Bronckhorst – een gebied in de Achterhoek, grofweg tussen Zutphen en Doetinchem – werkt men al enige tijd aan klimaatadaptatieplannen. En in het voorjaar werd de met het Rijk afgesproken stresstest-light uitgevoerd. Martin Niessink, beleidsadviseur Afval en grondstoffen bij de gemeente Bronckhorst legt uit waarom. "Het onderwerp is behoorlijk actueel bij ons. We zijn net bezig met een inventarisatie van wat er nog moet gebeuren om klimaatbestendig te zijn met betrekking tot alle plannen die de gemeente in de openbare ruimte wil uitvoeren. Het doen van de stresstest-light paste mooi in het verlengde van die opdracht."

KWETSBAARHEDEN IN KAART BRENGEN

Gemeenten hebben de keuze uit een stresstest en een stresstest-light. Bij de laatste variant voert een gemeente een kwetsbaarheidsscan uit. Daarmee is in kaart te brengen waar problemen optreden als een van de vier klimaatrisico's hitte, droogte, wateroverlast of overstroming zich voordoet. Er zijn verschillende manieren om de scan uit te voeren, een ervan is het gratis computerprogramma de Klimateffectatlas. Bij de stresstest-light is nog geen sprake van een actieprogramma en ligt de nadruk voornamelijk op bewustwording en het agenderen van het onderwerp klimaatadaptatie.

Voor het uitvoeren van de stresstest-light schakelde de gemeente Bronckhorst de hulp in van adviesbureau Broks-Messelaar Consultancy en werd de samenwerking gevonden met Water-

schap Rijn en IJssel. Volgens Arjan Messelaar van het adviesbureau is het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie een hele goede stok achter de deur, maar gebeurt er ook al veel aan klimaatadaptatie. "In Bronckhorst is bijvoorbeeld al een behoorlijk deel van het regenwater van het riool afgekoppeld." Dus toen het Deltaplan kwam, was dat voor Bronckhorst een mooi moment om ook de stresstest te gaan doen en zo de kwetsbaarheden op het gebied van overstromingen, hevige regenval, droogte en hitte in beeld te brengen. De test is inmiddels gedaan en daaruit is een aantal risicogebieden boven komen drijven. Niessink: "We hebben bijvoorbeeld een verdeelstation van netbeheerder Alliander binnen de gemeente. Als die onder water komt te staan, is dat een groot probleem. En in Steenderen staat de aardappelfabriek van Aviko. Ook die kan beter niet overstromen." Met de IJssel als prominente waterweg binnen de gemeentegrenzen is een overstroming echter een gebeurtenis die niet valt uit te sluiten. "Sinds de dijken zijn versterkt zou er nog maar eens in de duizend jaar een overstroming plaats vinden, maar het is goed om daar wel op voorbereid te zijn."

INWONERSPANEL

De uitkomst van de stresstest-light verwerkt de gemeente in overzichtelijke kaarten. Die wil het de komende maanden aan haar inwoners tonen. "We hebben een inwonerspanel in Bronckhorst", vertelt Niessink. "Daar doen 1700 mensen aan mee. Aan hen gaan we deze zomer de resultaten van de stresstest voorleggen. De agrariërs binnen de gemeente benaderen we apart, onder meer via branchevereniging LTO en ondernemersverenigingen, omdat we anders vrezen dat zij ondervertegenwoordigd zijn in het panel. Terwijl dit onderwerp juist voor hen van belang is."

Volgens adviseur Arjan Messelaar is het betrekken van bewoners een heel belangrijk onderdeel van de klimaatadaptatie. "Want je kunt alles wel theoretisch benaderen, maar dan mis je toch echt belangrijke informatie. Het gaat er namelijk ook om hoe mensen bepaalde effecten ervaren en zij weten vaak goed waar de pro-

blemen in hun buurt zitten. Als er even dertig centimeter water op een weiland staat, geeft dat geen grote problemen, terwijl het op andere plekken direct schade veroorzaakt. Wij geven daarom meer prioriteit aan de plekken waar mensen veel overlast ervaren. Dat zijn onze doelen.”

Anne-Rieke Reurink, adviseur bij het Waterschap Rijn en IJssel, is ook betrokken bij de stresstest in Bronckhorst. Ze legt uit dat klimaatadaptatie niet ophoudt na het uitvoeren van de stresstest en het raadplegen van het inwonerspanel. “Ook na de klimaatgesprekken is het zaak te blijven communiceren over de risico's van klimaatverandering en de verschillende manieren waarop iedereen kan bijdragen aan klimaatadaptatie in de eigen omgeving. Hoe duidelijker je daarbij concrete effecten bij mensen in hun eigen omgeving kunt tonen (bijvoorbeeld hittestress of wateroverlast in woonwijken) én concrete activiteiten benoemt die men kan ondernemen om effecten te voorkomen of verzachten, hoe groter de kans op succes. Deze bewustwording stimuleert het Waterschap via onze campagne ‘Weet van Water’. Dat zullen we ook de komende jaren blijven doen, waar we zoveel mogelijk met gemeenten willen optrekken.”

BELANG VAN BETREKKEN

Uiteindelijk wil het Waterschap een gezamenlijk eindproduct tot stand laten komen. “We willen een klimaateffectatlas op de website

www.weetvanwater.nl plaatsen waar per gemeente kaarten zijn opgenomen waarin de mogelijke overlast door wateroverlast, droogte, hitte en overstroming wordt geschetst. Deze klimaateffectatlas is het gezamenlijke product van waterschap en de gemeente.”

Voor gemeenten die nog een stresstest willen laten uitvoeren – ruim de helft van de gemeenten heeft hem al gedaan – heeft Arjan Messelaar nog een advies. “Denk niet dat het allemaal een hele ingewikkelde reksom is. Veel informatie die je nodig hebt, is vaak al beschikbaar. En betrek ook andere werkvelden er bij, zodat je van elkaar gebruik kunt maken.” Martin Niessink van de gemeente Bronckhorst benadrukt nogmaals het belang van het betrekken van inwoners. “Want zonder draagvlak wordt het een heel moeilijk verhaal.”

In Bronckhorst gaat de opbrengst van de stresstest-light en de inwonerspanel aan het einde van het jaar naar de gemeenteraad. Daarbij worden de harde cijfers uit de stresstest en de informatie die de gemeente ophaalde uit het inwonerspanel en de gesprekken met de land- en tuinbouw gedeeld. Niessink: “We verwachten dat we aan het einde van het jaar alles in kaart hebben.” En daarmee zet Bronckhorst een grote stap richting klimaatadaptatie waarbij statistieken en ervaringen uit de gemeenten de hopelijk stevige en vruchtbare bodem zullen vormen voor een veilige en gezonde toekomst. ↔